

Liikunta- ja hyvinvointilautakunta 23.04.2026 § 30

§ 30

Osallisuus- ja hyvinvointikyselyn tulokset 2026

Valmistelijat / lisätiedot:
Sepponen Marianne
Ikäheimonen Taru
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Liikuntajohtaja Merra Martti

Liikunta- ja hyvinvointilautakunta merkitsee Osallisuus- ja hyvinvointikyselyn tulokset 2026 tiedoksi.

Käsittely

Päätös

Liikunta- ja hyvinvointilautakunta:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Tiivistelmä:

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026 kartoitti espoolaisten kokemuksia osallisuudesta, hyvinvoinnista ja arjen merkityksellisyydestä. Kyselyyn vastasi 1042 henkilöä, ja vastaukset on painotettu vastaamaan kaupungin väestöjakaamaa. Tulokset osoittavat yleisesti myönteistä osallisuuden kokemusta, mutta erityisiä haasteita on tietyissä vähemmistöryhmissä ja ikäryhmissä.

- Osallisuus vahvana hyvinvoinnin tekijänä: Osallisuus rakentuu merkityksellisyyden ja kuulluksi tulemisen kokemuksista sekä vaikutusmahdollisuuksista, ja sillä on keskeinen rooli syrjäytymisen ehkäisyssä. Heikko osallisuuden kokemus viittaa syrjäytymisvaarassa olemiseen.
- Korkea osallisuuden kokemus Espoossa: Espoon asukkaiden osallisuuden kokemus on pääkaupunkiseudulla korkea, erityisesti 15–19- ja 60–69-vuotiailla. Sukupuolten väliset erot ovat pieniä, mutta joillakin kieliryhmillä ja vähemmistöillä osallisuus on alhaisempaa.
- Haasteita vähemmistöryhmillä: Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt sekä vammaiset kokevat merkittävästi heikompaa osallisuutta ja hyvinvointia, ja heihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Erittäin heikkoa osallisuutta kokee 8,3 % vastaajista, ja vähemmistöjen osuus tässä ryhmässä on suuri.
- Hyvinvointi ja luottamus kaupungin toimintaan: Suurin osa espoolaisista kokee elämänsä olevan menossa parempaan suuntaan

ja suhtautuu toiveikkaasti tulevaisuuteen. Vuorovaikutus kaupungin henkilöstön kanssa koetaan pääosin myönteisenä, mutta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin ollaan tyytyväisiä vain osittain.

Asukkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä muun muassa perustuslain (731/1999) 2 § ja kuntalain (410/2015) 5 § mukaan. Espoo-tarinassa espoolaisten osallisuus nousee tärkeäksi näkökulmaksi yhteisöllisyyden edistämässä. Osallisuus- ja hyvinvointikysely toimii myös valtuustokausittaisen tavoitteen "6.2 Kumppanuudet kantavat" mittarina. Osallisuus- ja hyvinvointikysely toteutetaan vuosittain.

Osallisuus- ja hyvinvointikyselyn toteuttaminen

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026 toteutettiin espoolaisille asukkaille suunnattuna kyselytutkimuksena. Kyselyllä kartoitettiin asukkaiden kokemuksia osallisuudesta, koetusta hyvinvoinnista ja arjen merkityksellisyydestä, mielialasta ja tunnekokemuksista, sekä luottamuksesta, tyytyväisyydestä ja kokemuksista kaupunkiin liittyen

Kyselylomake lähetettiin kirjepostina, ja kyselyyn oli mahdollisuus vastata sekä paperilomakkeella että kirjeessä ilmoitetun QR-koodin kautta. Kyselyitä lähetettiin 5 000 ja vastauksia saatiin 1042.

Kysely lähetettiin Espoon kymmenellä puhutuimmalla kielellä. Vieraskielisiä oli 32 % vastaajista. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä sekä vammaisia pyrittiin tavoittamaan vielä erikseen järjestöjen kautta. Vastaukset on painotettu vastaamaan Espoon väestöjakaumaa iän, sukupuolen, kotimaan- ja vieraskielisyyden sekä alueen mukaan.

Osallisuuden kokemuksen merkitys

Osallisuus on keskeinen hyvinvoinnin tekijä. Osallisuus rakentuu merkityksellisyyden ja kuulluksi tulemisen kokemuksista, siitä että kuuluu itselleen merkityksellisiin yhteisöihin ja että voi vaikuttaa itselleen merkityksellisiin asioihin. Lisäksi siihen vaikuttavat aineelliset ja aineettomat resurssit, kuten luottamus, turva ja toimeentulo. Osallisuuden kokemuksella on keskeinen rooli eriarvoistumisen mekanismeissa. Heikko osallisuuden kokemus viittaa siihen, että henkilö on syrjäytymisvaarassa tai kokee itsensä syrjäytetyksi.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on laskenut, että yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle yli miljoonaa euroa. Syrjäytymistä ehkäisevän toiminnan taloudelliset vaikutukset ovat merkittävät. Esimerkiksi jos nuori syrjäytyy täysin yhteiskunnasta, kustannukset ovat aina suuremmat, kuin ehkäisevään toimintaan sijoitetut panokset. Mitä varhaisemmassa vaiheessa riskitekijät voidaan tunnistaa ja niitä vähentää, sitä suuremmat ovat ehkäisytoimenpiteistä saadut hyödyt. (Valtiontalouden tarkastusvirasto, 2007). Sisäministeriön mukaan osallisuuden ja yhteiskuntaa kohtaan koetun luottamuksen vahvistaminen ovat tärkeä osa turvallisuustyötä ja rikollisuuden torjuntaa. Kestävä yhteiskunnallinen turvallisuus rakentuu mm. hyvien väestösuhteiden varaan. (kehittämispäällikkö Tarja Mankkinen, eduskunta 8.4.2026). Näitä edistetään osallisuustyötä vahvistamalla.

Osallisuusindikaattorin (THL) tulosten on osoitettu olevan yhteydessä koettuun yksinäisyyteen, taloudellisiin vaikeuksiin, köyhyyteen, koulutusasteeseen ja työmarkkina-asemaan. Sisäministeriön mukaan syrjäytyminen on myös yksi suurimmista sisäisistä turvallisuusriskeistä. Tutkimukset osoittavat myös, että osalliseksi itsensä kokeva ihminen tekee hyvinvointiaan palvelevia valintoja, koska hänen tulevaisuushorisonttinsa pitenee. Osaton ihminen näkee edessään vain riskejä ja kielteisiä asioita.

Osallisuusindikaattorin tulokset antavat kokonaisuutena myönteisen kuvan espoolaisten arjen osallisuuden kokemuksista

Osallisuusindikaattorin tulokset antavat kokonaisuutena myönteisen kuvan espoolaisten arjen kokemuksista (Kuvio 3.1). Espoolaisten osallisuuden kokemus (77,3) on pääkaupunkiseudun toiseksi korkein Kauniaisten jälkeen. Osallisuuden tunne on hieman parantunut vuodesta 2021. Useimpien väittämien keskiarvot sijoittuvat välille 3,8–4,3 asteikolla 1–5, mikä kertoo vahvasta koetusta osallisuudesta. Kokemukset kaupungista ovat sukupuolen ja iän mukaan melko tasaisia.

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikyselyn 2026 perusteella (asteikko 0–100) korkein keskiarvo löytyy 15–19-vuotiailta (81,3), mikä kertoo erityisen vahvasta osallisuuden kokemuksesta nuorimmassa ikäryhmässä. Myös 60–69-vuotiaat arvioivat osallisuutensa erittäin korkealle tasolle (79,1). Sen sijaan 20–29-vuotiaiden keskiarvo (73,4) on tarkastelluista ryhmistä matalin. Myös 30–39-vuotiaat (74,2) ja yli 70-vuotiaat (74,4) jäävät alle keskiarvon (75,9).

Kokonaisuutena tarkastellen ikäryhmien erot eivät ole suuria, mutta ne auttavat tunnistamaan elämänvaiheita, joissa osallisuuden kokemusta voidaan erityisesti vahvistaa. Sukupuolten väliset erot ovat pieniä. Osassa kieliryhmistä osallisuuden kokemuksen keskiarvot jäävät hieman koko aineiston keskiarvon alle, kuten kiinankielisillä (72,2), englanninkielisillä (72,6) ja venäjänkielisillä (74,3).

Vähemmistöjen osallisuus ja koettu hyvinvointi on alhaisempaa kuin enemmistöön kuuluvilla

Vähemmistöjen osallisuus on alhaisempaa kuin ei-vähemmistöön kuuluvien. Erityisen huolestuttavaa tuloksissa on se, että erityisesti sukupuolivähemmistöt (56,6) ja vammaiset (59,1) kokevat merkittävästi alhaisempaa osallisuutta ja hyvinvointia. Tämä on väestöryhmä, jonka osallisuuteen ja hyvinvointiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Ensisijaisesti on kuunneltava ihmistä hänen tilanteestaan, tavoitteistaan, toiveistaan ja tarpeistaan ja etsittävä ratkaisuja niiden perusteella. Erittäin heikon osallisuuden kokemuksen rajaksi on määritelty 50 pistettä.

Erittäin heikko osallisuus tarkoittaa voimakasta kokemusta ulkopuolisuudesta, merkityksettömyydestä ja vaikutusmahdollisuuksien puutteesta omassa elämässä. Tällöin henkilö on syrjäytymisvaarassa tai jo syrjäytynyt. Erittäin heikkoa osallisuutta koki 8,3 % vastaajista. Vähemmistöjen edustajista erittäin heikkoa osallisuutta koki lähes kaksinkertainen määrä (15,7 %). Erittäin heikkoa osallisuutta kokeneista ihmisistä vähemmistöjen edustajia oli 58,1 %. Sukpuolivähemmistöjen edustajista 40 % koki erittäin heikkoa osallisuutta, vammaisista joka kolmas (33,3 %) ja seksuaalivähemmistöjen edustajista joka viides (19,7 %). Alueista erittäin heikkoa osallisuutta koettiin eniten Leppävaarassa.

Erittäin heikkoa osallisuutta esiintyi vieraskielisten keskuudessa lähes kaksi kertaa enemmän (11,9 %, n=335) kuin kotimaankielisten (6,5 %, n=707). Vieraskieliset kokivat useammin pelkoa, vihaa, ahdistusta, masentuneisuutta ja että muut eivät hyväksy heidänlaisiaan ihmisiä, sekä vähemmän luottamusta muita ihmisiä kohtaan.

Kaikissa koetun hyvinvoinnin kysymyksissä vähemmistöjen hyvinvointi oli heikompaa kuin ei-vähemmistöjen. Väittämässä ”Koen, että muut eivät hyväksy minunlaisiani ihmisiä” (1 En lainkaan – 5 Hyvin paljon), ero oli kaikkein merkittävin; vähemmistöt kokivat näin huomattavasti useammin (2,8) kuin kaikki vastaajat (1,8). Sukupuolivähemmistöjen luku on hälyttävä (4,2). Myös koetun hyvinvoinnin osalta kaikkein heikoin tilanne oli sukupuolivähemmistöillä ja vammaisilla, sekä seksuaalivähemmistöillä.

Kaiken kaikkiaan hyvinvoinnin osalta asiat ovat valtaosalla espoolaisista hyvin. Naisten ja miesten välillä ei ollut merkittäviä eroja. Lähes kaikissa kysymyksissä niiden osuus, joilla asiat ovat huonosti, on noin 9–15% paikkeilla. Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen työtä kannattaa erityisesti kohdistaa tähän pienempään ryhmään, jolle vaikuttaa kasautuneen useita heikentynyttä hyvinvointia ja osallisuutta ilmentäviä haasteita. Pahimmillaan tämä johtaa mm. syrjäytymiseen ja osattomuuteen. 91 % koki, että heidän elämässään on läheisiä ja hyviä ihmissuhteita. 18 % koki, että muut eivät hyväksy heidän kaltaisiaan ihmisiä.

54 % kokee elämänsä olevan menossa parempaan suuntaan. 34 % arvioi tilanteen neutraaliksi ja 12 % kokee elämänsä suuntautuvan huonompaan suuntaan. 66 % suhtautuu elämäänsä toiveikkaasti.

Kohtaamiset Espoon henkilöstön kanssa jättää pääosin myönteisen tunteet

Vuorovaikutus kohtaamisissa Espoon henkilöstön kanssa on jättänyt pääosin myönteisen tunteen. 66 %:lle espoolaisista on kohtaamisen jälkeen jäänyt hyvä tai erittäin hyvä tunne ja vain 4 %:lle kielteinen tunne. 30 % kokee kohtaamiset neutraalina, ei osaa sanoa tai ei ole kohdannut työntekijöitä.

Huomionarovoista on, että alle puolet espoolaisista (43 %) on tyytyväisiä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin Espoossa. 15 % espoolaisista on tyytymättömiä ja 24 % suhtautuu neutraalisti osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Viidesosa ei osaa ottaa kantaa, mikä voi viitata siihen, että osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet eivät ole kaikille tuttuja tai selkeitä, tai että aihe ei herätä kaikissa vastaajissa kiinnostusta. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämisessä on siis parannettavaa ja se on tärkeää demokratian elinvoimaisuuden, esim. äänestysaktiivisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden kannalta.

62 % on samaa mieltä siitä, että kaupunki toimii kaupunkilaisten parhaaksi. 13 % on eri mieltä. Sukupuolivähemmistöillä oli näissä teemoissa merkittävästi muita alhaisemmat lukemat.

Osallisuuden kokemus syntyy paikallisesti

Erot suuralueiden välillä eivät ole suuria, mutta ne viittaavat siihen, että osallisuuden kokemus rakentuu osin paikallisesti ja voi heijastaa alueellisia eroja esimerkiksi yhteisöllisyydessä, palvelurakenteessa tai asukasrakenteessa. Leppävaarassa osallisuuden kokemus oli matalin

(73,1) ja Espoonlahdessa korkein (78,2). Kokonaisuutena tarkastellen osallisuuden taso on kuitenkin kaikilla alueilla varsin lähellä kaupungin keskiarvoa, mikä kertoo suhteellisen tasaisesta tilanteesta Espoon eri osissa.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026 tulokset liikunta- ja hyvinvointilautakunta

Tiedoksi